

ดร.ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ

ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
www.cas.kku.ac.th

ความเสี่ยงภัยธรรมชาติ ในอาเซียน

วันนี้ขอกล่าวถึงเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่น่าความหายนะมาสู่ประชากรของโลกได้โดยน้ำมือของปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เราเรียกกันว่าภัยธรรมชาติ

คงไม่มีใครตอบได้ว่าภัยธรรมชาติจะเกิดขึ้นเมื่อใดและมนุษยชาติจะมีความสามารถที่จะป้องกันตัวเองและเผ่าพันธุ์จากภัยประเภทนี้ได้หรือไม่ ตัวอย่างที่ปรากฏเร็วๆ นี้ก็คือ ปรากฏการณ์สึนามิในเขตช่องแคบซุนดาของประเทศอินโดนีเซีย

นักวิชาการลงความเห็นกันแล้วว่า สึนามิในครั้งนี้เกิดจากการระเบิดของภูเขาไฟ "อานัค กรากาตว" และไม่ได้เกิดจากแผ่นดินไหวแต่ประการใด ทำให้นักธรณีวิทยาที่คอยเฝ้าเครื่องจับแผ่นดินไหวนั้นไม่พบความผิดปกติแต่อย่างใด โดยปกติสึนามิมีจุดเริ่มต้นมาจากการเคลื่อนตัวของเปลือกโลกชนิดที่ทำให้เกิดแผ่นดินไหว และแรงสั่นสะเทือนจะส่งผลให้เกิดคลื่นในทะเลหรือมหาสมุทร ทั้งนี้แรงสั่นสะเทือนมากก็จะทำให้เกิดคลื่นลูกใหญ่มากจนถึงระดับที่เรียกว่าเป็นคลื่นยักษ์สึนามิ

ปรากฏการณ์คลื่นยักษ์สึนามินั้นเชื่อกันว่ารู้ล่วงหน้าได้และในปัจจุบันมีอุปกรณ์ที่ช่วยเตือนล่วงหน้า นับว่าพอจะได้อพยพหนีภัยไปยังพื้นที่สูงได้ทัน

ครั้งนี้แปลกกว่าครั้งอื่น เพราะเป็นการที่ส่วนของภูเขาไฟถูกแรงระเบิดถล่มลงสู่พื้นทะเล ทำให้เกิดระลอกคลื่นใหญ่ที่มีพลังทำลายในระดับสึนามิและที่สำคัญก็คือ ไม่มีการเตือนล่วงหน้า เพราะระบบเตือนภัยสึนามินั้นจะต้องมีเรื่องของระดับแผ่นดินไหวเข้ามาประกอบเป็นปัจจัยสำคัญด้วย

ดังนั้นคลื่นยักษ์ที่เกิดขึ้นคราวนี้จึงไม่มีการเตือนกันก่อน

ส่วนความเสียหายนั้นเราก็ได้รับรายงานกันแล้วว่าหนักหนาพอดู โชคดีที่ว่าปรากฏการณ์นี้ถูกควบคุมไว้ได้โดยสภาพทางภูมิศาสตร์ของช่องแคบซุนดา จึงไม่ปรากฏว่าเกิดความเสียหายในบริเวณอื่น

ทำให้ต้องหันกลับมาพิจารณาในเรื่องความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติว่าประชาคมอาเซียนของเรานั้น มีความปลอดภัยจากเรื่องภัยธรรมชาติมากหรือน้อยเพียงไร

จะรู้ได้ก็โดยดูการจัดอันดับความเสี่ยงเรื่องภัยธรรมชาติ ในเรื่องนี้สถาบันเพื่อสภาวะแวดล้อม และความมั่นคงของมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยสหประชาชาติ ทำรายงานอันดับของประเทศที่มีความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติไว้ในปี 2560 ซึ่งรายงานฉบับนี้ มีการจัดอันดับล่าสุด จนถึงปี 2559 ไว้ และเมื่อดูอันดับของประเทศสมาชิกอาเซียนแล้ว มีผลการจัดอันดับดังนี้

ประเทศที่มีความเสี่ยงน้อยที่สุด คือ สิงคโปร์ จัดว่ามีความเสี่ยงอยู่ที่อันดับ 13 ของโลก โดยมีค่าความเสี่ยงอยู่ที่ 2.27% อันดับถัดมาคือ ลาว มาเป็นที่ 72 มีค่าความเสี่ยงอยู่ที่ 5.59 % มาเป็นที่ 3 คือ ประเทศไทย มาเป็นที่ 83 มีค่าความเสี่ยงอยู่ที่ 6.19% ต่อมาคือ มาเลเซียมาเป็นที่ 86 มีค่าความเสี่ยงอยู่ที่ 6.39 % เมียนมา มาเป็นที่ 130 มีค่าความเสี่ยงอยู่ที่ 8.90 %

อินโดนีเซียยังอยู่ที่ 136 มีค่าความเสี่ยงอยู่ที่ 10.24% ซึ่งถือว่ามีความเสี่ยงมากอยู่ แต่ยังไม่ยกว่า เวียดนาม มาเป็นที่ 154 มีค่าความเสี่ยงอยู่ที่ 12.53% กัมพูชา นั้นถือว่าไม่เบา มาเป็นที่ 163 มีค่าความเสี่ยงอยู่ที่ 16.58 % ฟิลิปปินส์ นั้นรั้งท้ายตามคาดเพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ต้องรองรับพายุไต้ฝุ่นแทบจะว่าได้ว่าทุกลูกที่เกิดในมหาสมุทรแปซิฟิก มาเป็นที่ 169 มีค่าความเสี่ยงอยู่ที่ 26.70 % (รายงานไม่ปรากฏประเทศบรูไน)

ถ้ารวมโดยเฉลี่ยแล้วภูมิภาคมีความเสี่ยงเฉลี่ยอยู่ที่ 10.60 % ซึ่งตามค่าที่ตั้งเอาไว้ พอติดกับค่าความเสี่ยงระดับสูง (เกินค่า 10.30%)

การที่มีค่าความเสี่ยงในระดับสูงคงไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศมากนัก เพราะแต่ละประเทศในภูมิภาคคงต้องพยายามหาทางป้องกันความเสียหายจากภัยธรรมชาติ โดยจะต้องใช้จ่ายเงินเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเรื่องนี้อย่างเป็นระบบ และต่างก็ตั้งความหวังไว้ว่าลำดับความเสี่ยงของภูมิภาคน่าจะลดระดับลงได้ภายในอนาคตอันใกล้นี้ แต่เงินที่จะนำมาใช้เพื่อการนี้คงมีจำนวนมหาศาล